

■ Тры пытанні да ўлады

«Тэхналогія, вопыт і жаданне працаваць»

Старшыня Хоцімскага райвыканкама падзяліўся са «Звяздой» сакрэтамі поспеху.

— У нас унікальная прырода, чыстае паветра і вельмі працавітыя людзі, — адразу характарызуе раён старшыня Хоцімскага райвыканкама Сяргей ДЗЕ-МІДЗЕНКА. І дэманструе Дыплом I ступені, які раён атрымаў падчас ушанавання перадавікоў АПК Магілёўскай вобласці на купальскім свяце ў Александрый. Губернатар вобласці Уладзімір Даманеўскі ўручыў узнагароду кіраўніку Хоцімскага раёна за дасягненні лепшых паказчыкаў за мінулы год у вытворчасці лёну-даўгунцу. Сёлета чакаецца, што ўраджай будзе не горшы.

— **У чым сакрэт поспеху?** — прашу падзяліцца старшыню райвыканкама.

— У нас працуе вельмі вопытны спецыяліст — Мікалай Курзянкоў, які 30 гадоў узначальвае Хоцімскі льнозавод. Гэта ён вывеў прадпрыемства на бясстратную работу і зарабіў дыплом. Ён добра ведае справу, жыве ёй і хварэе за яе. Гэта прафесіянал, які ўсё цераз сябе прапускае. Яго ў кабінце не заспееш, шмат часу праводзіць з трактарыстамі ў полі. Тэхналогія, вопыт і жаданне працаваць — менавіта ў гэтым сакрэт любога поспеху. Калі б яшчэ нам дазволілі больш прадаваць ільну на экспарт, мы б змаглі на ім нядрэнна зарабіць. Сёння мы маем права прадаць за межы краіны толькі 50 тон ільну, а маглі б у 6 разоў больш. У тую ж Расію, да якой ад нас усяго некалькі кіламетраў.

— **Дарэчы, Хоцімскі раён самы блізкі сусед Расіі. Як сябруеце?**

— У нас з трох бакоў да Расіі прыкладна па 12 кіламетраў, рэчку, як той казаў, перайшоў, і ты ўжо там. Расія — добры сусед, мы ганарымся стасункамі з брацкім народам, злучаны з ім мноствам роднасных сувязяў. Расіяне пастаянна прыязджаюць да нас у госці, а мы да іх. Раней на наш міжрэгіянальны дзіцячы фестываль «Зоркі над Беседзю» прыязджалі беларускія калектывы, а сёлета вырашылі запрасіць удзельнікаў з суседніх Бранскай і Смаленскай абласцей. Аматыры старадаўняй абрадавай песні прыязджаюць да нас на фестываль фальклорнай песні «З крыніц жыватворных», які праводзіцца паміж Тройцай і Купаллем. Актыўна супрацоўнічаем у галіне культуры і адукацыі, праводзім сумесныя мерапрыемствы, алімпіяды. Кожны год 12 чэрвеня ўдзельнічаем у мерапрыемствах ва ўрочышчы Чагадай на Браншчыне. У 43-м годзе ў гэтым месцы былі акружаны партызанскія атрады, якія панеслі цяжкія страты.

А за некалькі соцень метраў ад Расіі, каля вёскі Горня, знаходзіцца помнік палітруку 112-га горнакавалерыйскага палка Івану Гарабцу, які геройскі загінуў у баях за апошняю пядзю беларускай зямлі. У 41-м годзе ён на чале эскадрона стрымліваў нямецкую танкавую армаду, каб даць Беларусь помніка вершніку вядомы сёння скульптар Галіна Гарава. Гэта быў яе дыпломны праект. На магілу прыязджаюць дзеці і ўнукі палітрука, і кожны раз дзякуюць за тое, што пахаванне знаходзіцца пад наглядом. Толькі як можа быць інакш, калі мы не дзелім людзей на сваіх і чужых. З Расіяй сувязі толькі мацнеюць. Зараз рыхтуем пагадненне на 5 гадоў з Клятнянскім раёнам аб супрацоўніцтве ў розных відах дзейнасці, будзем абмяняцца вопытам. Па такой жа схеме мы ўжо два гады як працуем з Суражскім раёнам. Прыемна і тое, што апошнім часам з боку расіян назіраецца зацікаўленасць у больш цесным сяброўстве.

— **Сёння шмат увагі ўдзяляецца ўязному турызму. Чым можа прывабіць гасцей Хоцімскі раён?**

— У Ветцы на базе школы робім умовы для адпачынку. У жніўні для дзяцей з Расіі тут будзе размяшчацца палатачны лагер. Мясіны прыгожыя, на 30 кіламетраў вакол лес. Мы называем гэта месца «Хоцімскай Індыяй», бо ёсць знаходзіцца далёка ад райцэнтра.

На Хоцімшчыне 9 прыгожых вялікіх азёр, вада ў іх вельмі чыстая. Нядаўна на адным з вадаёмаў злавілі 5-кілаграмавага карася. Так што запрашаем да сябе ў госці заядлых рыбакоў. Абяцаем накарміць смачнай юшкай. Наогул Хоцімшчына адзін з чыстых раёнаў Беларусі. У нас няма ні радыяцыі, ні шкодных рэчываў. Затое шмат зеляні.

А яшчэ наш горад славіцца тым, што ў нас добрыя гульнявыя атракцыёны. Кола агляду, напрыклад, няма нават у Магілёве. Да нас расіяне прыязджаюць катацца. Спрыяльна ўмовы для турыстаў ствараюць і нашы прадпрыемствы. Фермер Шаміль Сулейманаў, які спецыялізуецца на авечкагадоўлі, адкрыў кафэ, дзе можна пакаштаваць шашлык з бараніны ў нацыянальным выкананні. Вельмі экзатычная і смачная страва, такога шашлыку нідзе больш не пакаштуецца. Яшчэ адзін прадпрымальнік Арыф Аліеў зрабіў возера, жывёлу разводзіць. Таксама заўсёды рады гасцям. Так што прыязджайце, сумна не будзе.

Запісала Нэлі ЗІГУЛЯ. zigulya@zviazda.by

«ВЕЛАСІПЕДНАЕ» ПАРТНЁРСТВА

Суседзям з беларуска-літоўскага памежжа недастаткова ўжо традыцыйнага міжнароднага веламафарону дружбы «Гродна—Друскінінкай», яны плануюць новыя сумесныя праекты ў сферы экалагічнага транспарту і турызму.

Веламаршрут паміж суседнімі гарадамі (з указальнікамі, пунктамі адпачынку) у рамках сумеснага трансгранічнага праекта ўжо створаны. І ёсць узаемная зацікаўленасць у тым, каб зрабіць веладарожку з асфальтавым пакрыццём і асвятленнем. Гэтая ідэя можа ажыццявіцца, калі адпаведны праект атрымае падтрымку на конкурсе новай праграмы трансгранічнага супрацоўніцтва «Латвія—Літва—Беларусь» на 2016—2020 гады.

Згодна з інфармацыяй начальніка ўпраўлення спорту і турызму Гродзенскага аблвыканкама Алега АНДРЭЙЧЫКА, з літоўскімі партнёрамі зараз абмяркоўваюцца і іншыя сумесныя праекты. Тым больш што прыкладу карыснага для абодзвух бакоў партнёрства няма. У сферы турызму і спорту (будаўніцтва веладарожак, развіццё турыстычнай інфраструктуры, рэканструкцыя і будаўніцтва новых спартыўных аб'ектаў) ужо рэалізавалі 15 трансгранічных праектаў з інвестыцыямі на агульную суму больш за 10 мільёнаў еўра.

Барыс ПРАКОПЧЫК. prakopchik@zviazda.by

■ Сітуацыя

МІНУЛАЕ
ТАРМОЗІЦЬ
БУДУЧЫНЮ,

або 50 мільярдаў рублёў на непрыдатнае абсталяванне

Рыбакамбінат «Любань», што на Міншчыне, яшчэ некалькі гадоў таму быў паспяховым, працаваў з рэнтабельнасцю ў 14%. Але з цягам часу вытворчыя паказчыкі зніжаліся, і сёння прадпрыемства ў даўгах як у шаўках...

Гаспадарка ўяўляе сабой 49 сажалак, якія раскінуліся на плошчы больш як 2 тыс. гектараў. Тут у асноўным вырошчваецца карп (72%). Акрамя таго, ёсць сом, белы амур і таўсталобкі. У 2010 годзе на заводзе адкрылі цэх па перапрацоўцы, дзе вырабляецца філе свежай рыбы ў вакуумнай упакоўцы, а таксама вэнджаная і вяленая рыба, наборы для юшкі, шашлык у пластыкавых вядзерцах, прэсервы. Сёння гэтая вытворчасць загружана толькі на траціну, а працуюць тут у асноўным з замарожанай марской рыбай, якую закупляюць у беларускіх пастаўшчыкоў. За першае паўгоддзе перапрацавана 346 тон рыбы, у тым ліку толькі 46 тон сваёй. У цэлым аб'ём вырошчвання і адлову рыбы знізіўся на 60%. Летась ён быў на ўзроўні 550 тон, а страты склалі 14,9 млрд рублёў, за паўгоддзе сёлета — 3,9 млрд рублёў.

Тры месяцы таму дырэктарам камбіната прызначаны Валеры Гормаш. Дзесяць гадоў ён узначальваў рыбгас «Свіслач», што ў Асіповіцкім раёне. Вопыту ў Валерыя Іванавіча дастаткова. Але не кожны б на яго месцы згадзіўся ўзваліць на свае плечы спадчыну, якая дасталася пасля мінулага кіраўніцтва. Толькі па крэдытах трэба штомесяц выплачваць па 380 млн рублёў, 2 млрд рублёў пратэрмінаванай запазычанасці перад Банкам развіцця Беларусі, 12,4 перад Белаграпрамбанкам (сумы да дэнамінацыі). Ды Валеры Іванавіч, як сам прызнаўся, не прывык пасаваць перад цяжкасцямі, і ўзяўся за справу па-гаспадарску. Пачаў з зарыблення. Да 100 тон пасадачнага матэрыялу, што меўся, дакупіў яшчэ 80 тон. Правёў ачыстку ўсіх сажалак, задзейнічаў такія нетрадыцыйныя віды кармлення, як адходы крухмальнай і спіртавой прамысловасці: завезена 800 тон брагі і 900 тон бульбяной мязгі. Акрамя таго, у вадаёмы ўнесена 3 тыс. тон арганічных угнаенняў. Усё гэта дазволіла развіць натуральную кармавую базу. Заставалася невырашальным пытанне з камбікармамі і збожжам.

— Здабывалі іх рознымі шляхамі, дзесьці за бюджэтныя сродкі, а недзе і ў доўг, — расказаў Валеры Гормаш. — На сённяшні дзень маем 1 500 тон збожжа, ужо скармілі 300 тон камбікорму. Заклучаны дагаворы на пастаўку яшчэ 400 тон камбікорму і 600 тон збожжа. Павод-

ле бізнес-плана, гаспадарка павінна вылавіць 550 тон рыбы, але я планую выйсці на 900 тон рыбы.

Рэалізацыя праекта пачалася ў лістападзе 2012 года.

На будаўніцтва памяшкання і абсталяванне Банк развіцця Беларусі выдзеліў крэдыт у памеры 49 млрд рублёў (да дэнамінацыі).

Аднак да гэтага часу новая вытворчасць так і не наладжана.

Звярнуў увагу новы дырэктар і на тое, што шмат рыбы і кармоў для яе раскрадаецца. Кожную ноч браканьеры не толькі з Любанскага, але і з Салігорскага, Слуцкага, Бабруйскага раёнаў выцягвалі з вадаёмаў сеткамі тоны рыбы. І ўсё ім сыходзіла з рук. Валеры Іванавіч наладзіў ахову базы і сажалак. Дванаццаць чалавек, забяспечаныя транспартам, нясуць кругласутачную варту. Наладзілі і ўзаемадзеянне з міліцыяй, па першым званку супрацоўнікі прыбываюць на месца праз 4-5 хвілін.

Старт узяты, але праблем яшчэ, як кажуць, воз і маленькая цяжка. Штомесячная выручка ад рэалізацыі прадукцыі ў мільярд рублёў ідзе на выплату зарплаты, разлік па даўгах. Пра тое, што трэба памяняць зношаны амаль на 80% аўтапарк, устанавіць агароджу, адрамантаваць падсобныя памяшканні, размова пакуль не ідзе. Але асноўны галаўны боль — давесці да ладу цэх па вытворчасці рыбных кансерваў праектнай магутнасцю 20 тыс. бляшанак за змену. Рэалізацыя праекта пачалася ў лістападзе 2012 года. На будаўніцтва памяшкання і абсталяванне Банк развіцця Беларусі выдзеліў крэдыт у памеры 49 млрд рублёў (да дэнамінацыі). Аднак да гэтага часу новая вытворчасць так і не наладжана.

Кіраўнік цэнтральнага рэгіёна Сямён Шапіра даў даручэнне старшыні камітэта па архітэктуры і будаўніцтве Мінаблвыканкама Сяргею Трусава разабрацца з будаўнічай часткай.

— Мая задача выявіць недаробкі, што пакінуў пасля сябе падрадчык. Дарэчы, прадпрыемства з Магілёўскай вобласці, якое вяло тут работы, абанкруцілася. У асноўным недахопы ліквідаваны, засталася толькі выправіць 60 квадратных метраў падлогі, бо тут збіраецца вада, і пакласці каля 250 метраў плінтуса. З падрадчыкаў мы знялі 35 млн недэнамінаваных рублёў. За гэтыя грошы знойдзем іншую арганізацыю, якая давадзіць усё да ладу, — канстатуе Сяргей Трусаў.

Але галоўная праблема ўсё ж заключаецца ў тым, што абсталя-

ванне для вытворчасці кансерваў не стыкуецца паміж сабой. Калі асобна агрэгаты працуюць, то запусціць у цэлым сістэму практычна немагчыма. Напрыклад, з ёмістасці рыба павінна аўтаматычна паступаць на разборку. Але тут трэба ставіць чалавека, які б яе загрузаў уручную. На другой машыне можна перапрацоўваць толькі рыбу вялікіх памераў. Карпа вагою 400-600 грамаў нажы будуць пераразаць напалову, і 30% прыдатнай тушкі пойдзе ў адходы. Для прамыўкі рыбы неабходна затрачваць 16 кубаметраў вады ў гадзіну, у змену — паўтары чыгуначныя цыстэрны. Для паўнацэннага цыклу неабходна будаваць асобны водазабор, што эканамічна нявыгадна. Больш за тое, абсталяванне прыдатнае для перапрацоўкі вялікай колькасці рыбы на марскіх плаўбах, прадпрыемствах, што размяшчаюцца на берагавой лініі. Хутчэй за ўсё, яно было спісана з нейкага карабля ў Калінінградзе, пафарбавана і пастаўлена ў Любань.

Памылка дапушчана яшчэ на першачарговым этапе: запраектавана адно абсталяванне, але без узгаднення з практычным істэтутам пастаўлена іншае. Прычым пастаўшчык «Ойлпрамзабеспячэнне» закупіў яго ў чатырох розных арганізацыях. Лінію ўсталявалі людзі, якія не мелі для гэтага пэўных навыкаў і ліцэнзій.

— У нас нават няма схемы размяшчэння гэтага абсталявання, — кажа дырэктар. — Як мне казалі, гады тры назад прыязджалі спецыялісты з Калінінграда і прапаноўвалі ўладкаваць яго. Аднак ад іх прапановы адмовіліся, не ведаю з якіх прычын. І яны забралі з сабой схему. У практычным заданні дакладна прапісана, што ў кошт абсталявання ўваходзяць яго мантаж і наладка. Але пастаўшчык сёння ад гэтага катэгарычна адмаўляецца.

На прадпрыемстве вядуць перамовы з калінінградскім «Рыбтэх-цэнтрам». Ён згодны прыслаць сваіх спецыялістаў, якія расставяць і запусцяць абсталяванне праз месяц у выпадку 50-працэнтнай папярэдняй аплаты. А ў цэлым для гэтага патрэбна 160 млн недэнамінаваных беларускіх рублёў. Яшчэ 500 млн рублёў, па папярэдніх падліках, пойдзе на пераабсталяванне цэха па пярвічнай апрацоўцы рыбы. І то толькі для таго, каб арганізаваць там ручную працу. На аўтаматызацыю працэсу спатрэбіцца каля мільярда рублёў.

Дырэктар спрабуе знайсці грошы і на працягу года стабілізаваць сітуацыю. Тым больш, як ён сцвярджае, попыт на кансервы з карпа з дабаўленнем алею, у тамаце існуе на рынку Расійскай Федэрацыі. Краіна-суседка гатова купляць іх у Беларусі.

Як адзін з варыянтаў, на прадпрыемстве хацелі аддаць абсталяванне назад у Калінінград. Там згодны, што сапраўды для цэха яно не падыходзіць, але забраць адмовіліся. Беларусам жа абяцалі пасады, ініцыяцыю ў продажы яго іншаму вытворцу.

— Па добраву, гэты аб'ект можна было б пабудавать за год і за меншыя грошы. Асноўная праблема ў тым, што тут не было кантролю, — лічыць Сяргей Трусаў. — Няхай Мінсельгасхарч разбіраецца з камбінатам, які яму падпарадкоўваецца, і з тымі, хто давёў яго да такога стану.

Кропкі над «і» расставіць Дзяржкантроль Мінскай вобласці. Праверку мяркуецца закончыць у жніўні.

Таццяна ЛАЗОВСКАЯ. lazovskaya@zviazda.by

ФОТА БЕЛТА.